

Σεμ. 5. Τα δέκα είδη κίνησης (892a-894e).

02.11.2016

893a-b: *εισαγωγικές παρατηρήσεις*

κίνηση: όχι μόνο μετατόπιση στον χώρο αλλά και κάθε είδους μεταβολής της ουσίας (π.χ. αύξηση, φθορά, θάνατος).

1. Όλα είναι ακίνητα, τίποτα δεν κινείται (ακραία θέση, πρβ. Παρμενίδης).
2. Όλα κινούνται, τίποτα δεν είναι στατικό (ακραία θέση, πρβ. Ηράκλειτος).
3. Άλλα κινούνται ενώ άλλα είναι στατικά (η κοινή αντίληψη, πρβ. ιδέες και αισθητά κατά τον Πλάτωνα).

Απόπειρα να καταγραφούν όλα τα είδη κίνησης στον φυσικό κόσμο, να ιεραρχηθούν. και να βρεθεί η αιτιώδης σχέση τους.

893c-894a: *τα πρώτα οκτώ είδη κίνησης*

- i. κυκλική κίνηση (κίνηση προς μια κατεύθυνση): κίνηση γύρω από ένα άξονα και διαρκής επιστροφή στο σημείο εκκίνησης (π.χ. κίνηση ουρανίων σωμάτων).
- ii. κίνηση προς πολλές κατευθύνσεις: κίνηση πάνω σε μια επιφάνεια είτε με ένα σταθερό σημείο αναφοράς (π.χ. νερό που πέφτει από ένα τοίχο) είτε με περισσότερα (π.χ. κινούμενος κύλινδρος σε διάφορες επιφάνειες).
- iii. διαχωρισμός: ένα κινούμενο σώμα συγκρούεται με ένα στατικό σώμα και κάποιο από τα δύο σώματα διαχωρίζεται (π.χ. η γλάστρα που πέφτει από το μπαλκόνι και σπάζει) ή και τα δύο σώματα διαχωρίζονται (π.χ. η γλάστρα που πέφτει από μπαλκόνι και σπάζει το γυάλινο τραπέζι).
- iv. συνένωση: ένα κινούμενο σώμα συγκρούεται με ένα άλλο κινούμενο σώμα που έχει αντίθετη κατεύθυνση, δημιουργώντας ένα νέο σώμα που περιέχει στοιχεία και των δύο σωμάτων (π.χ. η άμορφη μάζα υλικών μετά τη σύγκρουση δύο αυτοκινήτων).
- v. αύξηση: ένα σώμα συνδυάζεται με άλλα σώματα και αυξάνεται ο όγκος του, χωρίς όμως να αλλοιώνεται η φύση του (π.χ. μια βελανιδιά που σταδιακά μεγαλώνει, απορροφώντας συστατικά από το υπέδαφος).

- vi. φθορά: ένα σώμα χάνει τα συστατικά του και φθίνει, χωρίς όμως να αλλοιώνεται η φύση του (π.χ. ένα ερειπωμένο σπίτι παραμένει σπίτι, μολονότι η στέγη έχει πέσει).
- vii. γέννηση: ένα σώμα που προκύπτει από τη συνένωση άλλων σωμάτων και αποκτά διακριτή φύση (π.χ. η δημιουργία ενός σπιτιού από πέτρες, νερό, χώμα και ξύλα).
- viii. θάνατος: ένα σώμα που συνδυάζεται με άλλα σώματα, χάνοντας όμως τη φύση του (π.χ. το νερό που απορροφούν οι ρίζες του δέντρου παύει να είναι νερό).

Το ζεύγος iii-iv διαχωρίζεται από το ζεύγος vi-vii, αλλά το iii-iv περιγράφει μια διαδικασία που μπορεί να οδηγήσει στο vi-vii και ενδεχομένως στο viii. Η συνένωση οδηγεί σε αύξηση και ο διαχωρισμός σε φθορά, αν η φύση του σώματος που αυξάνεται ή φθείρεται μένει αναλλοίωτη· αν αλλοιώνεται πλήρως η φύση του σώματος, τότε είναι θάνατος (π.χ. είναι διαφορετικό να έχεις τριχόπτωση από το να κοπεί το κεφάλι σου).

894b-e: τα ανώτερα είδη κίνησης

- ix. κίνηση που μπορεί να θέσει σε κίνηση τα υπόλοιπα σώματα, αλλά όχι τον εαυτό της: η πηγή όλων των κινήσεων και αλλαγών στον φυσικό κόσμο (πρβ. η δίνη στην κοσμογονία του Αναξαγόρα).
- x. κίνηση που μπορεί να θέσει σε κίνηση τα υπόλοιπα σώματα αλλά και τον εαυτό της: το ανώτατο είδος κίνησης που προηγείται όλων των άλλων κινήσεων και εμπεριέχει την αιτία δημιουργίας της κίνησής του (*αὐτοκίνητον*).

Το τελευταίο είδος κίνησης συνδέεται με τη ψυχή και είναι ουσιαστικά το πρώτο είδος ιεραρχικά, μολονότι εξετάζεται στο τέλος της συζήτησης. Είναι (a) η πιο ισχυρή και η πιο αποτελεσματική κίνηση, και (b) η αιτία της δημιουργίας όλων των άλλων κινήσεων. Συνεπώς η ψυχή είναι υπεύθυνη για όλες τις αλλαγές στον φυσικό κόσμο.

Ερωτήσεις

19. Γιατί ο Πλάτωνας ισχυρίζεται ότι ορισμένα σώματα κινούνται και άλλα είναι ακίνητα;
20. Πόσα και ποια είδη κίνησης διακρίνει ο Πλάτωνας; Να δώσετε παραδείγματα.
21. Ποια είναι διαφορά ανάμεσα στα ζεύγη διαχωρισμός-συνένωση, αύξηση-φθορά και γέννηση-θάνατος, σύμφωνα με τον Πλάτωνα; Να δώσετε παραδείγματα.
22. Ποια είναι σημαντικότερη κίνηση και τι ιδιότητες έχει, σύμφωνα με τον Πλάτωνα;